

Întâlnirea primilor secretari ai Comitetelor Centrale ale  
partidelor comuniste și muncitorești și a președinților  
Consiliilor de Miniștri ai țărilor participante la Tratatul  
de la Varșovia, la CC al PMUP, în dimineața zilei de  
20 ianuarie 1965

(Relatarea discuțiilor)  
=====

Au participat tovarășii : T.Jivkov, A.Novotny și J.Lanart,  
W.Ehrlich și W.Stoph, W.Gomulka și I.Cyrankiewicz, Gheorghe  
Gheorghiu-Dej și Ion Gheorghe Maurer, J.Kadar, L.Brejnev și  
A.Kosighin.

Tov.Gomulka a salutat la început pe primii secretari ai  
Comitetelor Centrale ale partidelor frățești și pe președinții  
Consiliilor de Miniștri ai țărilor participante la Tratatul de  
la Varșovia, la sediul CC al PMUP.

Această întâlnire - a spus tov.Gomulka - s-a organizat la  
propunerea unor delegații prezente la consfătuire. Nu este stabi-  
lită o ordine de zi a întâlnirii, dar ar urma să se facă un schimb  
de păreri în legătură cu următoarele probleme :

1.- Probleme asupra cărora Comisia de redactare nu a ajuns  
de acord și care au fost transmise întâlnirii noastre spre a fi  
examinată și a se lua hotărâri. Este vorba în primul rând de pro-  
blema nediseminării armelor nucleare, tovarășii români obiectând  
ipoteza includerii ei în Comunicatul consfătuirii.

2.- Probleme care necesită adoptarea de hotărâri interne  
ale consfătuirii, probleme care au reieșit din cuvântările ținute  
ieri de delegați. Se are în vedere adoptarea unei hotărâri care,  
sub forma unei recomandări către guvernele respective, miniștrii  
adjuncți ai afacerilor externe să fie obligați să se întâlnească  
periodic, cel puțin de două ori pe an.

3.- Probleme pe care Comisia redacțională nu le-a discutat  
până în seara zilei de 19 ianuarie a.c. și anume :

a) Numirea comandantului suprem al Forțelor Armate Unite  
ale Tratatului de la Varșovia;

b) Problema creării statului major al Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia;

c) Răspunsul la scrisoarea guvernului albanez adresată conșfătuirii. Răspunsul redactat în două fraze ar trebui să constate invitarea guvernului albanez de a-și trimite reprezentanți la conșfătuire, refuzul părții albaneze de a lua parte, precum și faptul că participarea în continuare a R.P.Albania la Tratatul de la Varșovia va depinde de hotărîrea guvernului albanez.

În continuare, tov.Gomulka s-a adresat tovarășului Gh.Gheorghiu-Dej și tovarășului I.Gh.Maurer cu rugămintea de a reexamina poziția părții romîne față de ideea nediseminării și de a-și da acordul cu includerea în Comunicat a pasajului respectiv, cu care toate celelalte delegații sînt de acord.

Tov.Gh.Gheorghiu-Dej:

Noi am expus în cadrul cuvîntării noastre poziția Romîniei față de problema pentru care am fost convocați aici și anume : de a ne pronunța împotriva creării forțelor nucleare multilaterale ale NATO și în primul rînd de a nu admite accesul RFG la arma nucleară. Noi am expus, încă de la sosire, în discuția cu tov. Gomulka și cu tov.Ulbricht, temerile noastre în legătură cu faptul că din punct de vedere tactic, al momentului actual, nu este bine să ridicăm problema nediseminării armelor nucleare. Noi nu vrem ca educînd această problemă la ONU, ea să fie folosită de unele țări, cum este India, spre exemplu, pentru a obține în acest for internațional condamnarea R.P.Chineze. Este bine ca într-o asemenea acțiune, de o mare importanță internațională, să contăm în primul rînd pe acordul și sprijinul celorlalte țări socialiste: China, Coreea, Vietnam, Iugoslavia, a tuturor țărilor socialiste. Numai în felul acesta s-ar putea asigura eficacitatea dorită a acțiunii propuse.

În ce privește proiectul de Tratat propus de delegația RDB, noi nu ne putem pronunța, deoarece l-am primit cu 24 ore înainte ~~plecării~~ plecării delegației la Varșovia. Asemenea probleme care angajează statul nostru pe arena internațională trebuie examinate și hotărîte de organele competente ale partidului și guvernului.

Noi considerăm că este bine să ne concentrăm toate forțele asupra chestiunii care constituie obiectul sesiunii noastre : condamnarea creării, indiferent sub ce formă, a FNM, pentru a nu permite accesul RFG la arma nucleară. Acestea sînt temerile pe care noi vi le-am împărtășit și care merită, după părerea noastră,

atenție. Eu îi rog pe tovarăși să manifeste înțelegere față de cele arătate de noi și să fie de acord ca această problemă a diseminării să nu fie inclusă în Comunicat.

Tov.W.Ulbricht:

Prin crearea FNM, primejdia principală o reprezintă instituirea blocului atomic SUA-RFG. Planurile de creare a FNM sau FNA prezintă pericolul real al diseminării în continuare a armelor nucleare. Aceasta se referă în primul rând la RFG, la celelalte state NATO, precum și alte țări cum ar fi India, Indonezia, Suedia, Izrael.

În ceea ce privește China, ea posedă deja arma nucleară.

Tratatul propus de RDG este astfel formulat încât să nu poată fi în nici un caz folosit împotriva R.P.Chineze. Delegația RDG a făcut aceste propuneri având în vedere situația nouă care s-a creat după sesiunea din decembrie 1964 a Consiliului NATO. Cu acest prilej au fost dezvăluite o serie de aspecte noi, necunoscute până atunci, ale strategiei și tacticii NATO privind pregătirile de război împotriva țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia și în primul rând împotriva RDG. Tocmai aceasta a determinat delegația RDG să vină cu noile propuneri și să insiste ca problema nediseminării să fie neapărat discutată la actuala sesiune a Adunării Generale a ONU. Delegația RDG consideră că momentul este prielnic, întrucât deocamdată nu există încă o ordine de zi stabilită a sesiunii Adunării Generale ONU. Pe de altă parte, aceasta ar da posibilitate țărilor socialiste să manifeste inițiativă și să nu lase ca inițiativa să aparțină unor țări care s-o îndrepte împotriva Chinei.

Tov.I.Gh.Maurer:

Problema principală pentru care ne-am adunat aici este ca, așa cum prevăd acordurile încheiate după cel de-al doilea război mondial, să nu se permită înarmarea Germaniei occidentale, accesul ei la arma nucleară. Aceasta este problema principală în prezent și în legătură cu ea trebuie noi să ne pronunțăm.

Tov.W.Ulbricht:

A nu vedea pericolul pe care îl comportă diseminarea în continuare a armelor nucleare înseamnă a apropia pericolul războiului nuclear, în loc de a-l îndepărta. Lipsa din Comunicatul consilierii noastre a ideii nediseminării va produce mari confuzii în rândul adversarilor înarmării atomice. A reduce pericolul diseminării numai la RFG sau chiar numai la țările NATO,

ar însemna să micșorăm eficacitatea propagandistică a poziției noastre. De aceea noi îi rugăm pe tovarășii români să fie de acord cu includerea în Comunicat a paragrafului referitor la nediseminare.

Tov. W. Gomulka:

Crearea ~~FNM~~ reprezintă de fapt diseminare. Pentru mine acestea sînt sinonime. Așa că, pronunțîndu-ne împotriva creării FNM, noi ne pronunțăm împotriva diseminării în continuare a armelor nucleare. A reduce însă nediseminarea numai la RFG, ar însemna ca problema să fie mult îngustată. Chestiunea privește nu numai RFG, ci și alte state NATO care au posibilitatea de a intra în posesia armei nucleare.

În cazul însă că vom limita problema doar la NATO, atunci opinia publică ne va învinui de fățărnicie politică. Nu se poate să fim împotriva FNM în cadrul NATO, fără ca implicit să nu fim în general pentru nediseminarea armelor nucleare. În această problemă țările noastre au adoptat anterior o serie de hotărîri, ceea ce înseamnă că nu spunem nimic nou. Sau dv. considerați că aceste hotărîri adoptate anterior nu mai sînt valabile ?

Tov. Gh. Gheorghiu-Dej:

Noi considerăm că nu are rost să repetăm aceste hotărîri într-un moment cînd, după informațiile noastre, se intenționează folosirea lor pentru a fi condamnată cu mare răsunet R.P. Chineză.

Tov. W. Gomulka:

În ceea ce privește punerea problemei nediseminării la ONU, ea există deja. Am primit chiar astăzi o informare din care reiese că Irlanda, împreună cu Suedia, Norvegia, SUA și alte câteva țări au făcut o propunere în acest sens la ONU. Problema, deci, a și fost pusă. Se poate pune întrebarea : ce interese urmărește SUA alăturîndu-se unei propuneri de nediseminare ? Este clar că aceasta este o idee stît de populară în rîndul opiniei publice mondiale, încît pentru a ascunde caracterul agresiv al politicii lor, SUA încearcă să se prezinte drept adepte a ideii nediseminării. Ceea ce au spus tovarășii români în legătură cu intenția Indiei, este un lucru minor, care poate fi ușor contracarat tocmai prin acțiunea noastră comună la ONU.

Este adevărat că proiectul de Tratat privind nediseminarea

prezentat de tovarășii germani nu poate fi adoptat acum, dar noi putem să ne pronunțăm în principiu pentru a ridica problema la ONU, proiectul de Tratat urmînd să fie studiat de către organele noastre respective.

Noi dispunem de un program de luptă, elaborat și adoptat de comun acord, care prevede ca obiective interzicerea experiențelor nucleare, interzicerea folosirii, a fabricării armelor nucleare, distrugerea acestora și înfăptuirea dezarmării generale și totale. Se pune întrebarea: ce este mai ușor de realizat din aceste obiective ale întregii mișcări comuniste internaționale?

Este evident că problema interzicerii folosirii armelor nucleare va fi foarte greu de rezolvat, deoarece în stadiul actual Occidentul nu acceptă această propunere.

Problema nediseminării armelor nucleare este, dintre toate problemele privind dezarmarea, cel mai ușor de realizat și pronunțarea în favoarea acestei idei ar aduce un mare folos propagandistic țărilor socialiste. Dacă nu vom adopta o hotărîre în acest sens, oamenii nu vor înțelege poziția noastră.

Majoritatea tovarășilor s-au pronunțat în cuvîntările ținute ieri în sprijinul acestei propuneri. Vă rugăm, tovarășe Dej, tovarășe Maurer, să fiți și dv. de acord cu felul în care se propune a fi inclusă această idee a nediseminării în proiectul de Comunicat.

Tov. I. Gh. Maurer:

Tovarășul Gomulka a cheltuit multă energie și o frumoasă logică pentru a demonstra lucruri deja cunoscute. Este clar că crearea FNM înseamnă diseminare. Este clar că, indiferent pe ce cale o țară ar intra în posesia armelor nucleare, aceasta înseamnă diseminare. Considerăm însă că în momentul de față trebuie să ne pronunțăm totuși împotriva acestei forme de diseminare pe care o reprezintă FNM sau alte planuri asemănătoare, cu ajutorul cărora ar intra în posesia armelor nucleare, în primul rînd RFG.

Tov. A. Novotny:

Aș vrea să pun o întrebare tovarășilor romîni. Este știut că toată presa occidentală așteaptă ca România să adopte la această sesiune o poziție diferită de celelalte țări socialiste. Dacă nu vom include în Comunicat ideea nediseminării, pentru toți va fi clar că România nu a fost de acord.

Dacă noi nu ne vom pronunța pentru nediseminare, atunci întreaga opinie publică, și în primul rând partidele comuniste din alte țări, nu ne vor înțelege, se vor întreba dacă nu cumva poziția noastră s-a schimbat.

Ar putea oare tovarășii români să repete ceea ce spun aici, adică că se opun a se vorbi despre nediseminare, în fața opiniei publice mondiale ?

Este știut cu ce interes așteaptă întreaga opinie publică toți oamenii progresiști din lume, ca consfătuirea noastră să se pronunțe din nou împotriva pericolului diseminării armelor nucleare.

Tov. I. Gh. Maurer:

Eu nu înțeleg în ce constă întrebarea. Referitor la poziția României, ea este stabilită de forurile competente care răspund de înfăptuirea ei. România poate oriunde și oricând să-și justifice poziția ei, folosind argumentele pe care le consideră indicate.

Tov. J. Kadar:

Problema centrală a întâlnirii noastre este poziția față de planurile de creare a FNM și, în legătură cu aceasta, problema nediseminării armelor nucleare. Noi condamnăm planurile de creare a FNM, condamnăm în felul acesta diseminarea în continuare a armelor nucleare. În prezent există cinci puteri nucleare : SUA, Anglia, URSS, China și Franța. A duce lupta împotriva imperialismului estăzi, în mod concret, înseamnă a ne pronunța pentru nediseminare, împotriva planurilor SUA. Dacă nu se va pune capăt diseminării, se va deschide o porțiță pentru mai mulți ani, iar chiar în viitorul apropiat cel puțin 5-6 state capitaliste vor ajunge în posesia armei nucleare. Deci, aceasta va fi o armă în mîna imperialismistilor. De aceea, în Comunicat este just pusă problema.

În legătură cu ridicarea problemei la ONU, nu putem să facem nimic pentru a o opri. Astăzi, de exemplu, Agenția PAP a transmis știrea că guvernul englez intenționează să facă la ONU o propunere privind nediseminarea. În ceea ce privește India, se poate sta de vorbă, pentru a o determina să renunțe la propunerile cu escușiș antichineze.

Noi sintem de asemenea pentru a discuta această problemă cu tovarășii chinezi. În general, înainte la Organizația noastră celelalte țări socialiste participau în calitate de observatori. Acum acest lucru nu se mai practică, și este rău.

Noi propunem să se întocmească o informare pentru celelalte țări socialiste, neparticipante la Tratat, în care să fie expuse problemele discutate la sesiune, desigur nu așa cum sînt în Comunicat, ci mai amănunțit.

Tovarășul Gheorghiu-Dej a propus eliminarea din Comunicat a pasajului referitor la nediseminare. Eu aș propune o formulare care ar ține seama și de obiecțiunile tovarășilor români: puterile nucleare nu vor folosi arma nucleară și nu o vor transmite altor state.

Tov. T. Jivkov:

Noi considerăm că problemele pe care le discutăm se datorează anumitor neînțelegeri. La sesiunea noastră ne-am concentrat asupra planurilor de diseminare a armei nucleare către alte puteri occidentale și în primul rînd RFG. Ne putem noi oare împăca cu această situație cînd crește tot mai mult numărul țărilor care dispun de arma nucleară? Este evident că trebuie să contracarăm asemenea planuri, pronunțîndu-ne împotriva diseminării armelor nucleare, împotriva creării FNM.

Strategia și tactica în problema dezarmării au fost elaborate în mod colectiv de partidele comuniste și muncitorești și înscrise în documentele adoptate la Consfătuirile din 1957 și 1960. În această sensă Forța noastră, care ne dă posibilitatea să mobilizăm cele mai largi cercuri la lupta împotriva primejdiei războiului.

Dacă în Comunicat nu vom include ideia nediseminării, atunci va fi de neînțeles, pentru ce luptăm noi. Se poate pune atunci întrebarea, dacă în general este justă lupta împotriva FNM?

Comunicatul este redactat într-o formă seacă, neconvingătoare. Or, noi avem nevoie de un document mobilizator, care să fie armă în lupta noastră.

Eu îi rog pe tovarășii Dej și Maurer să înțeleagă că este necesar să includem această idee în Comunicat, să venim cu această propunere la ONU. Altfel, ne vom izola. După cum am văzut, la ONU au și apărut o serie de inițiative în această problemă.

Nu trebuie să renunțăm la ideile elaborate și adoptate în comun de partidele noastre. Situația internațională este favorabilă lămuririi în prezent a problemei nediseminării.

Noi propunem să se întocmească o informare pentru celelalte țări socialiste, neparticipante la Tratat, în care să fie expuse problemele discutate la sesiune, desigur nu așa cum sînt în Comunicat, ci mai amănunțit.

Tovarășul Gheorghiu-Dej a propus eliminarea din Comunicat a pasajului referitor la nediseminare. Eu aș propune o formulare care ar ține seama și de obiecțiunile tovarășilor români: puterile nucleare nu vor folosi arma nucleară și nu o vor transmite altor state.

Tov. T. Jivkov:

Noi considerăm că problemele pe care le discutăm se datorează anumitor neînțelegeri. La sesiunea noastră ne-am concentrat asupra planurilor de diseminare a armei nucleare către alte puteri occidentale și în primul rînd RFG. Ne putem noi oare împăca cu această situație cînd crește tot mai mult numărul țărilor care dispun de arma nucleară? Este evident că trebuie să contracărăm asemenea planuri, pronunțîndu-ne împotriva diseminării armelor nucleare, împotriva creării FNM.

Strategia și tactica în problema dezarmării au fost elaborate în mod colectiv de partidele comuniste și muncitorești și înscrise în documentele adoptate la Consfătuirile din 1957 și 1960. În această cauză forța noastră, care ne dă posibilitatea să mobilizăm cele mai largi cercuri la lupta împotriva primejdiei războiului.

Dacă în Comunicat nu vom include ideia nediseminării, atunci va fi de neînțeles, pentru ce luptăm noi. Se poate pune atunci întrebarea, dacă în general este justă lupta împotriva FNM?

Comunicatul este redactat într-o formă seacă, neconvingătoare. Or, noi avem nevoie de un document mobilizator, care să fie armă în lupte noastre.

Eu îi rog pe tovarășii Dej și Maurer să înțeleagă că este necesar să includem această idee în Comunicat, să venim cu această propunere la ONU. Altfel, ne vom izola. După cum am văzut, la ONU au și apărut o serie de inițiative în această problemă.

Nu trebuie să renunțăm la ideile elaborate și adoptate în comun de partidele noastre. Situația internațională este favorabilă luptării în prezent a problemei nediseminării.

Tov.L.Brejnev:

Înainte de a expune unele considerente ale delegației noastre, aș vrea să pun două întrebări tovarășilor români, pentru a fi cât se poate de clară poziția lor: Dacă poziția proprie a PMR în problema nediseminării este o poziție principialmente favorabilă acestei idei? Sau tovarășii români condiționează poziția lor în această problemă de punerea de acord cu celelalte țări socialiste? Este foarte important să cunoaștem clar poziția tovarășilor români, pe care eu n-am reușit s-o rețin suficient de clar.

S-ar putea ca PMR să fie în principiu pentru nediseminare, dar din anumite motive să considere că nu este oportun să se pronunțe în momentul dat pentru nediseminare. S-ar putea însă ca tovarășii români să condiționeze poziția lor de acordul celorlalte țări socialiste. Atunci este altceva. Dacă o țară socialistă nu va fi, de exemplu, de acord cu propunerea noastră ...

Tov.Gh.Gheorghiu-Dej:

Care țară?

Tov.I.Gh.Maurer:

China, desigur.

Tov.L.Brejnev:

Dacă o țară socialistă nu va fi de acord, atunci ce trebuie să facem? Să renunțăm la ideea noastră? Iată de ce aș dori să aud încă o dată care este poziția principială a PMR în problema nediseminării.

Tov.Gh.Gheorghiu-Dej:

Noi sîntem pentru nediseminare, pentru nediseminare, pentru nediseminare. Putem repeta de cîte ori doriți pentru a se înțelege. Aceasta este poziția principială a partidului nostru. Noi ne-am pronunțat de nenumărate ori împotriva diseminării armelor nucleare. Noi nu dorim însă ca această idee să fie folosită de cineva, chiar dacă este o țară ca India, cu care avem relații bune, pentru a condamna R.P.Chineză. Noi vrem ca înainte de a întreprinde un asemenea pas să fim încredințați că nu ne vom lovi de critici în propriul nostru lagăr. Să ne consultăm cu chinezii, coreenii și alții. Eu sînt ferm convins că ei ne vor sprijini. Doar R.P.Chineză a declarat că este alături de noi în

lupta împotriva creării FNM, că sprijină RDC împotriva RFG. Eu  
sînt convins că și în această problemă vom găsi un răspuns pozi-  
tiv. Dar să stăm de vorbă, să discutăm. De ce să manifestăm  
asemenea grabă?

Tov.L.Brejnev:

Consfătuirea noastră are loc într-un moment de mare răs-  
pundere, așa spune, așa cum am subliniat în cuvîntarea de ieri,  
un moment istoric. Cu toții vedem că în ciuda unor succese  
parțiale, cercurile imperialiste continuă intens pregătirile de  
război. A nu vedea acest pericol real, repet, pericol real,  
înseamnă a da dovadă de naivitate. Este suficient să ne amintim  
cum s-au făcut pregătirile în vederea celui de-al doilea război  
mondial, pentru a vedea că în prezent se încearcă același lucru.  
În fața acestor fapte noi nu ne putem resemna. Ideia nedisemină-  
rii armelor nucleare a cuprins cele mai largi pături din lume.

Eu cred că nu există comunist, nu există om progresist  
în lume care să se încumete să spună că este pentru diseminarea  
armelor nucleare. De aceea, este foarte important ca noi să nu  
ne tîrîm în coada opiniei publice, ci să manifestăm inițiativă  
în continuare. A nu pune problema în Comunicat înseamnă a nu da  
dovadă de suficientă bărbăție. Și întrucît sîntem aici între noi,  
comuniști, îmi permit să spun deschis că a pune problema așa cum  
o pun tovarășii romîni, înseamnă să dăm un caracter de tîrăgănare  
luptei noastre împotriva pericolului războiului. De aceea trebuie  
să înțelegem răspunderea care ne revine. Trebuie să vedem cine  
sînt cei interesați în diseminarea în continuare a armelor nuclea-  
re. S-ar putea ca drept răspuns la planurile occidentale, să luăm  
și noi hotărîrea ca și alte țări socialiste să posede arma nuclea-  
ră. La ce va duce însă aceasta? Eu sînt convins că aceasta nu ar  
duce decît la greutăți economice, la cheltueli materiale și  
spirituale inutile, care ar greva asupra popoarelor din aceste  
țări.

Noi, în cadrul Prezidiului, am discutat nu o singură dată  
această problemă și așa putea spune că fiecare membru al Prezidiu-  
lui și secretar al CC al PCUS și-au spus cuvîntul. După o asemenea  
discuțare temeinică am ajuns la concluzia că este necesar să facem  
cunoscut din nou opiniei publice mondiale punctul nostru de vedere  
față de problema nediseminării armelor nucleare. Tovarășii romîni  
au spus că și ei sînt pentru nediseminare, dar că în poziția lor  
există anumite nuanțe care îi fac ca în momentul actual să fie

împotriva includerii în Comunicat a acestei idei. Avînd în vedere aceasta, deci că FNM în mod principal este pentru nediseminare, atunci se poate discuta care sînt motivele care îi determină aibă rețineri. Dacă însă ei condiționează luarea de poziție în favoarea nediseminării de atitudinea celorlalte țări socialiste atunci este altceva.

Noi considerăm că în Comunicat trebuie să includem problema nediseminării. Se mai poate eventual discuta asupra formulăi respective, însă ideea ca atare trebuie cuprinsă în Comunicat.

În ceea ce privește aducerea acestei probleme la ONU, a putea hotărî aici cum să procedăm: țările noastre, prezente la consfățuire, să ridice în colectiv problema la ONU, în calitate de membre ale acestei organizații, fără a se menționa Tratatul de la Varșovia. De altfel în această problemă există deja hotărîri ale tuturor statelor noastre. Sau acestea nu mai sînt juste.

Tov. I. Gh. Maurer:

Noi nu spunem nici că sînt juste, nici că nu sînt juste. În momentul de față însă pentru noi problema nediseminării este o problemă neutră.

De ce trebuie să legăm de lupta împotriva FNM, a înarmării atomice a Germaniei occidentale, o problemă mult mai generală și care privește nu numai statele noastre - problema nediseminării armelor nucleare? De ce să facem acest lucru fără a avea în prealabil convingerea că ideea aceasta servește țelului pentru care ne-am mobilizat - împotrivirea față de înarmarea nucleară a RFG? De ce să facem aceasta înainte de a ști care este poziția celorlalte țări socialiste, înainte de a ne asigura că toate statele socialiste ne vor sprijini. Căci, dacă vor fi state socialiste care nu ne vor sprijini, atunci ideea nediseminării poate slăbi poziția noastră.

Dar din acest punct de vedere ne interesează nu numai statele socialiste, ci și statele capitaliste, chiar state capitaliste dezvoltate. Sînt state capitaliste dezvoltate care sînt împotriva creării FNM, dar care ar putea să nu susțină ideea nediseminării. Iată, bună oară, Franța, care este un campion extern de activ al luptei împotriva FNM, chiar în cadrul NATO. S-ar putea pune întrebarea, dacă Franța este pentru nediseminare? În cazul că Franța nu este pentru nediseminare, atunci nu este evident că ar putea slăbi acordul care există între Franța și punctul nostru de vedere în lupta împotriva FNM?

Întreprins, din însărcinarea Adunării Generale, o anchetă în rândul statelor membre ale ONU, rugându-le să-și precizeze poziția față de înarmarea nucleară. Din cele 114 state membre ale ONU, au răspuns mai puțin de jumătate, iar din aceste răspunsuri au fost favorabile nediseminării armelor nucleare aproximativ jumătate. Este un fapt care, după părerea noastră, merită să fie luat în considerație atunci când se intenționează să se facă o propunere care privește nu numai țările participante la Tratatul de la Varșovia, ci toate statele în general.

După părerea noastră, nediseminarea are sens numai în măsura în care ea reprezintă începutul unui proces, fiind în mod organic legată de dezarmarea nucleară, interzicerea folosirii armei nucleare, distrugerea stocurilor de arme nucleare. Numai astfel nediseminarea poate constitui un pas care să contribuie la înlăturarea pericolului războiului nuclear. Nediseminarea ca "un scop în sine", nelegată de aceste măsuri, duce doar la monopolul nuclear, existența și dezvoltarea în continuare a armelor nucleare nu este atinsă și, deci, nu se reduce primejdia unui război nuclear.

Este necesar ca mai întâi să ne punem de acord și cu celelalte țări socialiste asupra conținutului pe care-l dăm nediseminării și abia apoi să dăm la iveală acest conținut puternic, mobilizator. De ce trebuie să hotărîm acum și aici această problemă? Pierdem oare ceva dacă o vom pune după consultări cu celelalte țări socialiste?

Tov.L.Breșnev:

Vedeți, este altceva dacă puneți astfel problema. De aceea eu am întrebat la început care este poziția dv. clară în problema nediseminării. Dacă vom lega toate aspectele dezarmării, așa cum faceți dv., atunci va fi greu să obținem chiar și unele rezultate parțiale.

Tov.A.Novotny:

Eu am pus mai înainte unele întrebări pentru a ne lămurii pe deplin asupra poziției României în problema nediseminării. Acum este clar că tovarășii români sînt pentru nediseminare. În același timp însă ei sînt împotriva includerii acestei idei în Comunicat. Aceasta este însă o problemă politică principială. Noi nu putem să ne pronunțăm împotriva înarmării atomice a RFG fără să arătăm în același timp să sîntem în general pentru nediseminarea armelor nucleare. Situația internațională actuală

este favorabilă unei asemenea luări de poziție. Peste 1-2 luni va fi prea târziu. Sînt de acord cu formularea propusă de tov. Kadar care să fie inclusă în Comunicat.

În ceea ce privește ridicarea problemei la ONU, am putea cădea de acord ca guvernele să fie însărcinate să examineze problema pînă la o dată anumită, însă cît mai curînd posibil. S-a arătat aici că problema a și fost pusă la ONU de alte țări.

În altă ordine de idei, trebuie spus că toate țările noastre au probleme în ce privește dezvoltarea economică. Cele mai mari cheltuieli pentru asigurarea securității țărilor noastre le face URSS. Dacă comparăm posibilitățile de care dispun țările noastre și cele ale țărilor capitaliste, vom vedea că multe din ultimele au posibilități mai mari de a intra în posesia armei nucleare decît noi. Aceasta se referă la RFG, Italia, Spania, Japonia și altele. Cu cît trece timpul va fi tot mai greu să scontăm pe succes în problema nediseminării, întrucît va continua să crească numărul statelor care posedă arma nucleară și, în primul rînd, dintre țările capitaliste. De aceea noi sîntem de părere că momentul este propice pentru ca țările noastre să ia o asemenea inițiativă în problema nediseminării, că ea trebuie inclusă în Comunicat.

Să nu se supere tovarășii romîni, însă considerăm că poziția lor nu este justă. Presa occidentală cunoaște ce probleme discutăm aici, iar dacă în problema nediseminării nu ne vom pronunța, aceasta va fi interpretată ca decurgînd din lipsa noastră de unitate. Dacă tovarășii romîni nu vor ca problema nediseminării să fie pusă la ONU, atunci nimeni nu poate împiedica celelalte țări care doresc aceasta să vină cu o asemenea propunere ca state membre ale ONU. Acesta este dreptul lor.

Tov. Gh. Gheorghiu-Dej:

Dar nu dă de gîndit oare faptul că pînă și SUA, prin Rusk, spre exemplu, s-au pronunțat pentru nediseminare? Merită să ne gîndim la aceasta.

Tov. A. Kossighin:

În legătură cu problema discutată, eu aș vrea doar să atrag atenția asupra situației militare actuale care cere mai mult ca oricînd strîngerea rîndurilor noastre, ca să simțim umărul celuilalt.

124

În ceea ce privește cele spuse de Rusk, lucrurile nu stau chiar așa. Si eu am stat de vorbă cu Rusk, și cunosc cum înțelege el nediseminarea. El susține că tocmai crearea ENM înseamnă limitarea numărului puterilor nucleare. Concepția noastră este contrară și anume că aceasta reprezintă o diseminare a armei nucleare.

În proiectul de comunicat, pus de acord de experți, există o formulare care, după părerea mea, ar putea fi acceptată și de către tovarășii români.

Tov.Ch.Gheorghiu-Dej:

Dați-ne voie să o vedem și noi. Este ultima formă a Comunicatului?

Tov.W.Gomulka:

Este ultima formă a Comunicatului asupra căreia experții au căzut de acord în această noapte și pe care eu l-am primit astăzi la 9,30, înaintea întâlnirii noastre.

Tov.Ch.Gheorghiu-Dej:

Tocmai de aceea, vă rugăm să ne permiteți să-l consultăm și noi pentru a ne putea spune părerea. Intrucît urmează să ne întâlnim la ora 16,00, poate ar fi bine să terminăm discuțiile, să lăsăm la o parte celelalte probleme și să ne concentrăm acum atenția asupra Comunicatului.

Tov.W.Gomulka:

Dar mai avem de discutat și alte probleme. Spre exemplu, tovarășii germani au propus să se adopte o hotărîre internă prin care miniștrii adjuncți ai afacerilor externe să fie obligați să se întâlnească periodic în vederea unor consultări. Toți tovarășii s-au pronunțat pentru adoptarea acestei propuneri; nu cunoaștem însă care este părerea tovarășilor români.

Tov.Ch.Gheorghiu-Dej:

Noi ne-am mai spus părerea în legătură cu propunerile de creare a noi organe, în afara celor existente în cadrul Tratatului de la Varșovia. Noi nu înțelegem de ce sînt necesare aceste organe noi? Ce competență pot avea ele? De ce trebuie să fie adoptată o hotărîre prin care să fie creat un organ permanent format din miniștrii adjuncți de externe, <sup>care</sup> după cum se știe, nu pot acționa decît la indicația forurilor superioare de partid și guvern din țările noastre.

Tov.I.G.Maurer:

241

Doar politica țărilor noastre o fac partidele și guvernele.

Tov.W.Gomulka:

Dar nu este vorba de nici un organ, ci de consultări, se spune, cel puțin de două ori pe an. Nu este un organ independent el nu va înlocui Comitetul Politic Consultativ.

Tov.I.Ch.Maurer:

Dar din moment ce se stabilește un regulament, un cadru de funcționare, se fixează anumite obligații printr-o hotărâre, aceasta înseamnă, fie că vrem să-l numim sau nu, un organ cu caracter permanent.

Noi am răspuns la o propunere asemănătoare făcută de tov.Hrușciiov și am arătat atunci de ce sîntem împotriva creării unui asemenea organ. Nu vedem motive care să ne determine să ne schimbăm părerea.

Tov.L.Breșnev:

Nu s-a făcut nici o propunere de creare a vreunui organ în cadrul Tratatului de la Varșovia. Propunerea se referea la consultații mai frecvente, mai organizate. De aceea, noi sprijinim propunerea tovarășilor germani, considerînd-o ca utilă pentru îmbunătățirea muncii noastre.

Tov.W.Ulbricht:

Dv., tovarășe Dej, ați vorbit despre necesitatea unor consultări mai frecvente, nu numai între statele participante Tratatului de la Varșovia, dar și între toate țările socialiste. Atunci, nu înțeleg de ce sînteți împotriva adoptării unei hotărâri interne, care să oblige miniștrii adjuncți de externe să se întâlnească periodic în vederea unor consultări. În ultimii 2-3 ani asemenea consultări au fost extrem de sporadice. Și asta în condițiile cînd puterile occidentale realizează o strînsă consultare între ele.

Tov.Ch.Gheorghiu-Dej:

Pînă acum asemenea consultări s-au ținut, atunci cînd a fost necesar. Și de acum înainte se pot face consultări, bineînțeles atunci cînd împrejurările le cer, și cînd se arată clar ce probleme se dorește a fi discutate. Materialele să fie trimise din timp, nu cu 24 ore înainte, cum s-a procedat acum, înaintea plecării noastre la Varșovia. În aceasta constă problema și nu în adoptarea unei hotărâri, în crearea unui nou organ.

Intîlnirile pot avea loc fără a pune condiții în ceea ce privește nivelul de reprezentare. Noi am adoptat, dacă vă amintiți, în 1961 o hotărâre în legătură cu nivelul de reprezentare

... la nivel politic țarilor noastre o fac partidul și guvernul

si unei țări - Albaniei - la o întâlnire a noastră, hotărîre pe care o considerăm nejustă. Dacă vreți, considerați aceasta drept o autocritică a noastră, însă așa ceva nu trebuie să se mai întîmple.

Tov.W.Gomulka:

Dar de ce nu putem adopta o hotărîre internă? Sîntem doar o organizație care, în interesul bunului ei mers, poate lua hotărîrile pe care le consideră necesare?

Tov.W.Ulbricht:

Atunci, ce ați spune, dacă am stabili acum, ca în luna iunie 1965 să se întîlnească miniștrii de externe care să pregătească materiale în problema securității europene, iar în luna iulie 1965 să aibă loc o ședință a Comitetului Politic Consultativ pentru a discuta această problemă?

Tov.J.Kadar:

Toți tovarășii, inclusiv tovarășii romîni, au subliniat necesitatea unor consultări mai sistematice între noi. În prezent durează 5-7 săptămîni pînă se ajunge la înțelegere asupra unei probleme. Cred că am putea adopta o hotărîre internă care să reglementeze această chestiune. Eu aș propune, de exemplu, ca în fiecare an, miniștrii de externe ai țărilor noastre să se întîlnească între 20 și 30 august, pentru a se pune de acord poziția față de ordinea de zi a sesiunii Adunării Generale a ONU. S-ar putea ca miniștrii de externe să se întîlnească, de asemenea, pe la începutul lunii martie. Miniștrii de externe din țările NATO se adună, se consultă; la fel fac miniștrii din țările arabe, din țările africane, din America Latină. Numai noi nu putem să ne adunăm. De ce? Ceea ce se întîmplă la această sesiune, este o rușine pentru noi. De ce să nu ne putem oare aduna mai des și să discutăm problemele care ne interesează?

Eu susțin propunerea tovarășilor germani ca obligatoriu, de cel puțin două ori pe an - în august și martie - miniștrii adjuncți de externe ai țărilor noastre să se întîlnească pentru a avea consultări în problemele de interes comun.

Tov.W.Gomulka:

Toți tovarășii prezenți sînt de acord cu propunerea, numai tovarășii romîni, nu.

Tov.Ch.Gheorghiu-Dej:

Nu sîntem și nu vom fi de acord cu crearea unor noi organe în cadrul Organizației Tratatului de la Varsavia.

Consultările le putem face și fără a avea un organ permanent

Tov.W.Gomulka:

Atunci ar mai fi problema creării statului major al Forțelor Armate Unite ale Tratatului de la Varșovia. Toți tovarășii s-au pronunțat în sprijinul acestei propuneri. Care este părerea tovarășilor români?

Tov.Gh.Gheorghiu-Dej:

Noi nu avem mandat să discutăm această problemă. Când vom întoarce acasă o vom supune spre examinare forurilor noastre de conducere și abia atunci vom putea să spunem o părere.

Tov.W.Gomulka:

Atunci, nu mai avem ce discuta.

Tovarăși, aș vrea să vă mulțumesc pentru participarea la această discuție deschisă, tovarășească. Întrucât timpul este înaintat, propun ca ședința de după amiază să înceapă la orele 17,00, în loc de orele 16,00.

(Toți cei prezenți sînt de acord)

Propun să bem un pahar pentru succesul consfățuirii noastre, pentru noi succese în activitatea dv.

(Tov.L.Brejnev, ciocnind cu tov.Gh.Gheorghiu-Dej: Păcat că nu am luat o hotărîre în legătură cu statul major. Militarii așteptau foarte mult să fie rezolvată această problemă).

Discuțiile au durat de la orele 10,00 pînă la orele 13,45

26.1.1965  
Kc/5 ex.

244

A.N.I.C. - Ind. C.C. al P.C. - S. A. I. C. I. C.